[א]הלויני כור חטין וקוצץ לו דמים הוזלו נותן לו חטים הוקרו נותן דמיהם והלא קצץ אמר רב ששת הכי קאמר [ב]אם לא קצץ הוזלו נוטל חטיו הוקרו נותן דמיהם: **מתני'** [ג]לא יאמר אדם לחבירו הלויני כור חטין ואני אתן לך לגורן [ד]אבל אומר לו [ה]הלויני עד שיבא בני או עד שאמצא מפתח והלל אוסר [ו]וכן היה הלל אומר [ה]לא תלוה אשה ככר לחברתה עד [ג]שתעשיה דמים שמא יוקרו חטין ונמצאו באות לידי רבית: **גמ'** אמר רב הונא יש לו סאה לוה סאה סאתים לוה סאתים ר' יצחק אומר [ח]אפי' יש לו סאה לוה עליה כמה כורין תני ר' חייא לסיועיה לרבי יצחק טיפת יין אין לו טיפת שמן אין לו הא יש לו לוה עליה כמה טיפין: והלל אוסר: אמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כדברי הלל ולית הלכתא כוותיה: וכן היה הלל אומר לא תלוה אשה [וכו']: אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי הלל אבל חכמים אומרים [ט]לוים סתם ופורעים סתם [ז]ואמר רב יהודה אמר שמואל [ח]בני חבורה המקפידין זה על זה עוברין משום מדה ומשום משקל ומשום מנין ומשום לוין ופורעין בי"ט וכדברי הלל אף משום רבית ואמר רב יהודה אמר שמואל [ט]תלמידי חכמים מותרים ללוות זה מזה ברבית מאי טעמא מידע ידעי דרבית אסורה ומתנה הוא דיהבו אהדדי א"ל שמואל לאבוה בר איהי הלויני מאה פלפלין במאה ועשרין פלפלין ואריך [י]אמר רב יהודה אמר רב מותר לו לאדם להלוות בניו ובני ביתו ברבית כדי להטעימן טעם רבית [ו]ולאו מילתא היא משום דאתי למסרך: **מתני'** [כ]אומר אדם לחבירו נכש עמי ואנכש עמך עדור עמי ואעדור עמך ולא יאמר לו נכש עמי ואעדור עמך עדור עמי ואנכש עמך

כל

וקוצץ לו דמים. כך וכך דמים כשער של עכשיו אתן לך וקאמר תנא דאם הוזלו נוטל חטין. והיינו דפרכינן והלא קצץ וכי הוזלו נמי יטול דמים שקצץ דהא כמו אוזפיה זוזי הוא: **מתני' אבל אומר הלויני עד שיבא בני.** דכיון דיש לו שפיר דמי דהא סאה בסאה דרבנן הוא דלאו נשך דאורייתא וכי יש לו לא גזור: **גמ' כמה כורין.** דכל חדא וחדא אמרינן זו תהא תחתיה שהרי אינה קנויה למלוה ובידו לאוכלה ולמוכרה ונמצאת אותה שלוה [ו]נזקקת על פירות שבשוק וזו פנויה ללוות עליה וכשלוה כל אחת ואחת לוה בהיתר דהא אילו לוה סאה אחת ואכלה ואכל גם הראשונה הואיל כשלוה בהיתר לוה ישלם חטין הכא נמי כשלוה בהיתר לוה כל סאה וסאה שהרי זו עומדת: **לוין.** ככרות סתם בלא קציצת דמים שלא החמירו לדקדק באיסור סאה בסאה כל כך: **בני חבורה.** הולכין בדרך או יושבין בבית אחד איש לסעודת עצמו: **המקפידים זה על זה.** שאין מוחלין על דבר מועט ומקפידין להלוות זה את זה במדה במשקל ובמנין: **עוברין.** בשבתות וימים טובים: **משום לווין ופורעים.** דתנן במסכת שבת (דף קמח.) ובלבד שלא יאמר לו הלויני והתם מפרש טעמא שמא יכתוב: **ואריך.** ושפיר דמי דמתנה בעלמא הוא ולא רבית. אריך טוב ודומה לו בספר עזרא (ד) וערות מלכא לא אריך לנא למחזי ופירושו גנות המלך לא יפה לנו לראות: **להטעימן.** שידעו כמה מצטער ומיצר הנותנו ויבינו כמה עונשו גדול: **למסרך.** להרגיל שיתמוד לגם השכר: **מתני' נכש עמי.** היום ואני אנכש עמך למחר: **נכוש.** סרקל"ר בלע"ז: **עדור.** חפור: **אבל לא יאמר לו נכש עמי היום ואעדור עמך לזמן פלוני.** פעמים שזו קשה מזו ויש כאן אגר נטר ליה בשכר שממתין לו על שכר פעולתו עד אותו זמן הוא מקבל עליו מלאכה שהיא קשה מזו:

כל

הלויני כור חטין ואני אתן לך לגורן אסור. דחיישינן שמא תתייקר אע"פ שאז אין רגיל להתייקר:

ולית הלכתא כוותיה. ונראה דהשתא קי"ל כר' יצחק דאפילו שאין לו אלא סאה לוה הימנו כמה כורין דברייתא דרבי חייא מסייע ליה וריב"ן פי' דביחד אין יכול ללוות אלא כמו שיש לו וכזה אחר זה דוקא שרי ומיהו בהא מודה ריב"ן דאפילו יתן לו ביחד ויאמר קני כזה אחר זה שרי לדבר לא מסתמא שופך ביחד ושרי כמה טיפין ומיהו נראה דאין צריך לדקדק אלא לוקח הרבה בבת אחת לרבי יצחק דאותה טיפה יכול להיות כנגד כל טיפה וטיפה: **בני** חבורה המקפידין זה על זה עוברין משום מדה כו'. פי' מתוך שמקפידין באין לידי כך דתנן בפרק אין צדין (ביצה כט. ושם) אומר אדם לחבירו מלא לי כלי זה אבל לא במדה פירוש שלא יזכור לו שום מדה וקפידותן גורמת להם להזכיר כדי שיהא מבורר יפה מה שמתחייב לזה וכן משקל תנן (שם כח.) אין משגיחין בכף מאזנים כל עיקר והם מתוך שמקפידין שוקלים במאזנים אי נמי אפי' ביד אסור להם לשקול כמו במאזנים לפי שמדקדקים הרבה אע"ג דשרי התם בטבח שאין אומן כשאינו מקפיד וכן אסור להם לומר מלא לי כלי זה אפילו בלא הזכרת מדה וכן משמע מתוך פירש"י במסכת שבת בפרק שואל (דף קמט. ושם) בני חבורה שמדקדקין זה על זה שאמר אחד לחבירו מנה שלקחת גדולה תן לי כמותה והוא שוקלה בידו: **משום** מנין. פר"ח אם היו אגוזים ושקדים ודומה להם ואמר לקחת עשרים אגוזים גם אני אקח עשרים או אמר בשעה שנוטלה המתן עד שאשקול הימנה ועד שאמדוד אורך הדגים והקישואים ואמנה הביצים והאגוזים והשקדים שאתה נוטל שאטול גם אני כמשקלם וכמדתם ומנינם משמע שר"ל אע"ג דשרי לומר לחנווני הרגיל אצלו תן לי עשרים אגוזים זהו לפי שאין משמע שם שתהא שום קפידא על המנין אלא שמודיעו שכל כך הוא צריך אבל כשאמר לקחת כ' גם אני אטול כ' מראה שמדקדק ומקפיד על המנין והוי עובדא דחול כעין משא ומתן ואי נמי שרי בכי האי גוונא נעמיד כגון שאמר ליה המתן עד שאמנה לך האגוזים שאתה נוטל ואטול גם אני כמניינם וכן כעין זה במדה ובמשקל אסור ועוד מפרש בה"ג איסור מנין בענין אחר בהלכות י"ט הולך אדם אצל רועה הרגיל וכו' ברייתא בס"פ אין צדין (ביצה כט:) עד ואמר תן לי עשרים בילים ועשרים אגוזים שכן דרך בעה"ב להיות מונה בתוך ביתו עשרה אפרסקין כ' רמונים ובלבד שלא יזכיר לו סכום מנין רשב"א אומר ובלבד שלא יזכיר לו סכום מקח סכום מנין דכי הוה נקיט מיניה שיתין והשתא נקט מיניה ארבעים לא לימא ליה מלי להו מאה ונראה דהטעם כיון שבא לדקדק בהשלם החשבון אסור שאין זה כדרך בעה"ב כי אין רגיל לדקדק בהשלם החשבונות כעין זה וחומרא גדולה היא ונראה דדוקא כשנותנין ק' אגוזים בפרוטה אז אסור דאי חשבון של ק' לא שייך להשלם דמים אין נראה שיהא אסור וסכום מקח פי' בה"ג כי הוה נקיט מיניה חמשה דנקי והשתא נקיט מיניה בדנקי לא לימא ליה מלא לי בדינר ונראה שלא פי' כן בשביל שיהא מותר אם לקח הימנו שוה דינר ביחד לומר הרי יש דינר ולא יאסור אלא דוקא שמדקדק להשלם במילוי הדינר דפשיטא דהא נמי אסור ומה שפי' כן בה"ג דשמא היה פשוט זה יותר לאסור שמזכיר סכום המקח שלוקח עכשיו [י]ור"ח גרס במסכת ביצה סכום מקח במילתיה דת"ק סכום מנין במילתיה דרשב"א אבל בתוספתא[י] כתוב כמו בה"ג אבל בספר שלנו כתוב סכום מידה במילתיה דת"ק סכום מקח במילתיה דרשב"א ואין נראה דלפי גרסא זו לא מצינו איסור מנין לא במשנה ולא בברייתא וא"כ מנ"ל לשמואל איסור מנין דקאמר עוברין משום מנין דמשמע שאיסור ידוע לנו כמו מדה ומשקל:

ומשום לווין ופורעין בי"ט. אסור לומר לחבירו לשון הלואה ופריעה אלא יש לו לומר לשון שאלה וחזרה והם אינם רוצים לומר כן דלשון שאלה משמע דהדר בעיניה ומחשב בלבו השואל שאם יזכור לשון שאלה שיזקוק להחזיר מיד וי"מ די"ט לא קאי אלא אלווין ופורעין אבל עוברים משום מדה ומשקל ומנין נקט לענין גזל ואי אפשר לומר כן דבפרק שואל (שבת דף קמח.) מייתי לה התם לענין שבת: **וכדברי** הלל אף משום רבית. ודוקא במקפידים (אסרי ב"ה) [אסר הלל] כדאמרינן בני חבורה המקפידים אבל שאין מקפידים שרי אע"ג דבמתני' איירי בסתם בני אדם סתם בני אדם הם מקפידים ולא מחלי על מה שנתייקר ושוה יותר אלא משום שכר הלואה ורבנן שרו אפי' במקפידין דמחלי על דבר מועט ונותנין שלא בתורת רבית ואפי' לא מחלי איכא למימר דטעמא דרבנן דשרו לפי שלא החמירו באיסור סאה בסאה כ"כ לאסור אפי' ככרות כדפי' בקונטרס לעיל ואין להקשות כיון דסתם בני אדם מקפידין אמאי נקט שמואל בני חבורה המקפידים ולא נקט בסתם בני אדם דנקט בני חבורה שרגילין ללוות זה מזה ואין נזכרים לדקדק כל שעה ועושין בי"ט כמנהגם בחול וגם אין נזכרים לעשות דמים על הככרות כל שעה כשלוים זה מזה לפי שרגילין תמיד ללוות זה מזה ואין יכולין ליזהר אע"פ שפי' לעיל דאפילו ביד אסור לשקול בשר בני חבורה המקפידים ובמסכת ביצה (דף כח.) שרי לטבח שאינו אומן התם לא הוי בסתם בני אדם החשובין כמקפידים דאין טבח מקפיד אבל הרגיל ליקח ממנו ואין לפרש דסתם בני אדם כאין מקפידין דמו ומתניתין דאסר הלל נמי דוקא במקפידים דהא אמרינן בפרק שואל (שבת דף קמח.) וכן אשה שואלת מחבירתה ככרות ובלבד שלא תאמר לה הלויני ופרכינן בגמרא בשבת הוא דאסור הא בחול שפיר דמי לימא מתניתין דלא כהלל ומאי קושיא הכא היא בסתם בני אדם דלא קפדי והלל לא אסר אלא דוקא במקפידין:

מתנה בעלמא קא יהבי אהדדי. נראה דוקא דבר מועט שיודע בלבו שהיה נותן לו בלאו הכי ואפילו מתנה מועטת דוקא בת"ח:

ערב

מסורת הש"ס

א) [לעיל מד: מו.], ב) שבת קמח., ג) [נ"ל שמעשנו יעב"ץ], ד) שבת קמט., ה) ג"ז שם., ו) נ"ל נזקקת, ז) עיין במהרש"ל, ח) [פ"ג דביצה ע"ש].

לעזי רש"י

שרקל"ר. לנכש.

מוסף רש"י

לא יאמר כו' ואני אתן לך לגורן. שמא יוקרו ויבא לידי רבית (לעיל מד:). עד שיבא בני או עד שאמצא מפתח. שאלו שבידו נקנין למלוה וכרשותו הוקרו, דרבית סאה בסאה דרבנן וכי האי גונא לא גזור (שם). המקפידים זה על זה. שאין מוחלים ומוותרין זה לזה (שבת קמח.). ומשום לוין ופורעין ביו"ט. דגזור בהו רבנן שמא יכתוב (שם). מותר לו לאדם להלוות. משלו. בניו ובני ביתו. הסמוכים על שלחנו, דלדין דהכל משלו אין כאן רבית. כדי להטעימן טעם רבית. שידעו כמה קשה (שבת קמח.).

עין משפט נר מצוה

קסד א ב ג מיי' פ"ו מהל' מלוה ולוה הל' ג ד סמג לאוין קצג טוש"ע י"ד סי' קסב סעיף א:

קסה ד מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעיף ב:

קסו ה מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעיף א בהג"ה ודלא כהלל:

קסז ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:

קסח ז מיי' שם ועיין כ"מ סמג שם טוש"ע שם סעיף א וסעיף ג וע"ש בב"י:

קסט ח מיי' פ"ז מהל' גניבה הל' י סמג לאוין עה [אבל הפוסקים השמיטוהו מטעם שכתב הב"י בא"ח סי' תקיז]:

קע ט מיי' פ"ד מהל' מלוה ולוה הל' ט סמג לאוין קצג טוש"ע י"ד סי' קס סעיף יז:

קעא י מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעיף ח:

קעב כ מיי' פ"ז מהל' מלוה ולוה הל' יא סמג לאוין קצג טוש"ע י"ד סי' קס סעיף ט: